

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 2

София, 16 февруари 2010 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Евгени Танчев

Членове: Емилия Друмева

Владислав Славов

Димитър Токушев

Благовест Пунев

Пламен Киров

Красен Стойчев

Георги Петканов

Ванюшка Ангушева

Цанка Цанкова

Стефка Стоева

Румен Ненков

при участието на секретар-протоколита Милена Петрова разгледа в закрито заседание на 16 февруари 2010 г. конституционно дело № 10/2009 г., докладвано от съдията Благовест Пунев.

Производството е по чл.149, алЛ, т.7 и чл. 66 от Конституцията.

Делото е образувано на 22.07.2009 г. по искане на главния прокурор на Република България, сезиран от Яне Георгиев Янев, политически лидер и представляващ политическа партия „Ред, законност и справедливост“ /РЗС/ и кандидатите за народни представители от същата политическа партия - Красимир Дончев Каракачанов, Борис Янков Ячев и Бойко Иванов Ватев, по реда на чл.112 от Закона за избиране на народни представители /ЗИНП/. С него се оспорва законосъобразността на избора на народните представители от политическа партия „Движение за права и свободи“ /ДПС/ Хасан Илияз Хаджихасан - МИР Велико Търново, Искра Димитрова Михайлова-Копарова - МИР Пазарджик, Тунджай Османов

Наимов МИР Пловдив окръг, Бюрхан Илиязов Абазов МИР Русе, Елин Елинов Андреев МИР Смолян, Емил Кирилов Иванов МИР София област, Лютви Ахмед Местан МИР Стара Загора.

В искането се съдържат оплаквания за нарушения на правилата за организация и провеждането на изборите, гласуване и определяне на изборните резултати във връзка с чл.41, ал.8, т.2 и ал.9 и чл.88, ал.1 ЗИНП, чийто контрол е включен в компетентността на Конституционния съд. Тези оплаквания се конкретизират като се твърди, че съществува явно несъответствие между броя на подадените заявления за гласуване в Република Турция и тези на разкритите секции с оглед нормите, предвиждащи създаването им, което според вносителите на искането създава съмнение, че обявеният брой заявления е значително по-голям от действителния. Освен това се посочват 23 секции, в които са гласували повече от 1000 избиратели, което според тях е невъзможно в рамките на изборния ден без извършване на изборни манипулации. В подкрепа на това вносителят на искането се позовава на сигналите за наличие на допуснати до гласуване избиратели, които не притежават валидни документи за самоличност.

Като други нарушения на изборния процес са посочени опасността от двойно гласуване поради незаличаване на избирателите от списъците по постоянен адрес, когато са подали заявление по чл.41, ал.8, т.2 ЗИНП и липсата на данни за броя на избирателите по основния и допълнителния списък в секционните протоколи на секции от № 324600111 до № 324600233 /т.е. брой на заявителите да гласуват по чл.41, ал.8, т.2 ЗИНП и брой на дописаните в изборния ден/. В тази връзка се твърди, че избиратели са били дописвани в изборния ден в списъка по постоянен адрес, макар че са гласували и в съответната изборна секция в Република Турция, а посочените секционни протоколи представляват документи с невярно съдържание, защото броят на гласоподавателите по тях е нула,

макар че подписите на подалите гласа си е трицифрено или четирицифрено число.

В подкрепа на искането се представят писмени доказателства - 123 броя извлечения от секционни протоколи на избирателни секции от № 4600111 до № 4600233. Във връзка с доказването се иска извършване на проверка на истинността на подадените заявления по чл.41, ал.8, т.2 ЗИНП, на избирателните списъци, в които има заличени лица по смисъла на този текст, както и обявяване за документи с невярно съдържание на посочените секционни протоколи.

С определение от 11 август 2009 г. искането е допуснато до разглеждане по същество, като е дадена възможност да се представят и допълнителни доказателства от вносителя на искането, както и да се изискат посочените от него такива относно проверката за извършено двойно гласуване в страната и Република Турция, а също така и заверени преписи от изборните книжа-заявления за гласуване, избирателни списъци и секционни протоколи от избора, проведен на територията на Република Турция.

Постъпило е становище на 18.09.2009 г. само от парламентарната група на ДПС, в което се поддържа недопустимост и неоснователност на искането, направено по реда на чл.112 ЗИНП. От останалите заинтересувани страни по делото в дадения срок не са постъпили становища.

Възраженията по допустимостта му се обосновават със следните аргументи: 1. органът по чл.150, ал.1 от Конституцията, в случая главният прокурор, който е иницирал производството пред Конституционния съд, механично е препратил искането, без да направи собствена преценка за неговата основателност; 2. подаването му е закъсняло с оглед придобиването на статус на народни представители на лицата, чиито избор е оспорен, защото лишаването им от този статус е могло да стане само преди полагането на клетва и встъпването им в длъжност, тъй като не се касае до специалната хипотеза на неизбираемост и несъвместимост за

заемането на тази длъжност, при която това може да стане и след този момент и 3. оспорването на избора на визираниите в искането народни представители е произволен, тъй като българските граждани в чужбина гласуват само за партии или коалиции, а не за конкретни кандидатски листи или мажоритарни кандидати, което изключва пряката връзка между гласуването в чужбина и избора на народни представители в определени многомандатни изборителни райони в страната.

По основателността на искането се правят възражения срещу твърдяното в него несъответствие на броя на подадените заявления за гласуване в Република Турция на броя на разкритите изборителни секции, срещу наличието на двойно гласуване като основание за опорочаване на избора, както и по отношение на твърденията за несъответствие на броя на изборителите по основния списък и този на допълнително вписаните в изборния ден, и за опорочаване на избора в тези секции, в които са гласували повече от 1000 изборители. Аргументите по всяко от възраженията се изразяват в обобщен вид в следното: броят на изборителните секции в Република Турция съответства на броя на подадените заявления - 44 хиляди, на базата на които са разкрити 123 секции, като в едни случаи са били открити единични секции в населеното място при наличие само на 100 подадени заявления, а в други - повече на брой според допустимия брой заявления. В тази връзка при разкриване на изборителни секции длъжностните лица от българските дипломатически и консулски служби на територията на Република Турция са се ръководили не само от законовите правила, но и от преценката си за целесъобразност с оглед конкретната обстановка, за което са съобразили местожителството на българските граждани, заявили желание за гласуване. Относно двойното гласуване се поддържа, че се касае до пренебрежимо малък брой изборители по отношение на участвалите в изборите в страната и в Република Турция, което не може да се отрази на изборния резултат, още повече, че не е известно поради тайната на вота в полза на коя политическа

сила е било извършено това нарушение. По отношение на несъответствието на броя на избирателите по основния списък и този на допълнително вписани избиратели в някои избирателни секции се изтъква доводът, че за разлика от провеждане на изборите в страната, при тези в чужбина е нормално броят на дописаните в изборния ден да е по-голям от този на включените в основния списък, поради това, че броят на всички желаещи да гласуват значително надхвърля този на заявите предварително това свое желание. Като правно неаргументирано и тенденциозно се отхвърля твърдението, че само в избирателните секции на територията на Република Турция, в които са гласували повече от 1000 избиратели, са били допуснати нарушения, които опорочават вота. Поддържа се, че това твърдение е голословно и подобни констатации се отнасят до гласуването и на територията на други държави, макар че вносителят на искането се е ограничил само до резултатите от секциите в Република Турция, без да коментира аналогичните случаи.

Поради изложеното в становището си парламентарната група на ДПС моли Конституционния съд да отхвърли искането на РЗС, с което се оспорва законността на избора на нейните народни представители.

С молба, постъпила на 1.9.2009 г. в Конституционния съд, конкретизирана с допълнителна молба от 18.9.с.г., лидерът на РЗС Яне Георгиев Янев е поискал да се изготви експертно заключение от вещи лица по поставени от него въпроси, чието изясняване е от значение за законосъобразността на проведения избор в Република Турция.

С определение от 6.10.2009 г. допълнено с определение от 12.10.с.г., Конституционният съд е назначил три вещи лица - Илияна Владиславова Ризова- Вълчанова, Красимир Василев Вълев и Петър Стоянов Божков, със задача да изготвят заключение по следните въпроси:

1. Да уточнят броя на подадените заявления за гласуване на територията на Република Турция, от кои населени места са подадени и съвпадат ли те с броя на разкритите секции.

2. Да проверят в информационния масив на МВР дали описаните в протоколите от изборните секции документи за самоличност на гласувалите в изборни секции от № 4600111 до № 4600233 са валидни.

3. Съвпада ли сборът от гласувалите лица по изборните списъци и дописаните в изборния ден избиратели, според установените подписи с посочения в протоколите на всяка една секция общ брой гласували, както и дали лицата по изборния списък действително са участвали в гласуването или това са тези, които са допълнително вписани.

4. Да изчислят дали с оглед необходимото технологично време за гласуването на един избирател е възможно в изборни секции, в които е отчетено гласуване на повече от 1000 избиратели, да са гласували такива с този отчетен брой.

От събраните по делото доказателства Конституционният съд прие за установено следното:

Вещите лица от назначената тройна експертиза Илияна Ризова - Вълчанова, Красимир Вълев и Петър Божков са изготвили писменото си заключение съобразно с възложената им от Съда задача след проверка на предоставените им от Централна изборна комисия /ЦИК/ - 2009 документи, а именно: 123 бр. пликоса с намиращите се в тях изборни списъци - основен и допълнителен, от разкритите на територията на Република Турция 123 изборни секции, копия от протоколите на секционните изборни комисии /СИК/ в тези секции, с изключение на секционния протокол на СИК 324600169 - Чорлу 13, копия от протокол - грами на същите СИК, писмен отговор от Началника на кабинета на министъра на външните работи вх. № КС 17/26.10.2009 г. с приложение към него на заверено копие от открита грама № ПР-17-668/15.06.2009 г. на посланика в Анкара до председателя на ведомствената изборна комисия при МВНР за образуваните общо 123 изборни секции на територията на Република Турция и заверено копие от писмо, с което

МВнР предоставя на ГДКП - ДПОТП исканите от нея материали и документи под № 55 -00-45 от 9.9.2009 г.

По първата задача на експертизата, отнасяща се до съответствието на подадените заявления за гласуване на броя на разкритите секции в отделните населени места, тя е ползвала само данните от горното писмо, тъй като от него се установява, че постъпилите заявления от български граждани за гласуване в Република Турция са общо 27235 и са изпратени в МВР за проверка. По тази причина тя не е била в състояние да се запознае със самите заявления. Според това писмо заявленията, получени в посолството в Анкара, са общо на брой 5127, тези, получени от генералното консулство в Истанбул - общо 15556, а получените от генералното консулство в Одрин - общо 6552. За населените места, посочени в т. 1 са били открити 28, за тези по т.2 са били открити 72, а за тези по т.3 - 23 избирателни секции.

Поради това, че експертизата не разполага със самите заявления, тя е направила констатацията, че са открити секции без наличието на законно необходимия брой заявления за тях, на базата на математически изчисления съгласно разпоредбите на чл.41, ал.8 и 9 ЗИНП. Освен това при проверката на основните избирателни списъци тя е констатирала, че избирателна секция № 326400111 е разкрита само с 51 подадени заявления при необходимия задължителен минимум от 100 съгласно чл.41, ал.8, т.2 ЗИНП, а в секции № 324600151 и СИК № 324600152 основният списък съдържа съответно 96 и 89 избиратели.

По втория поставен в задачата на експертизата въпрос, отнасящ се до проверка в информационните масиви на МВР дали описаните в протоколите от избирателните секции документи за самоличност на гласувалите в избирателни секции от № 324600111 до № 324600233 са валидни, се констатира, че тази проверка трябва да се осъществи от Дирекция „Български документи за самоличност“ на МВР по избирателните списъци. За нейното извършване поради необходимостта

да се отдели значителен човешки ресурс и голям период от време от страна на служителите на посочената дирекция се предлага проверка само на представителна извадка в размер на 1% от гласувалите избиратели /вж. писмо изх. № Б - 160098/24.11.2009 г./ Според констатациите на експертизата масово в графата „документ за самоличност" е записано само „л.к " или „з.п", без да е посочен номерът на документа и в голям брой допълнителни списъци не са посочени адресите на вписаните избиратели, но според нея / вж. обясненията им в съдебно заседание на 22 декември 2009 г./ съществува възможност да се извърши по ЕГН на гласувалите избиратели проверката в информационния масив на МВР. За тези констатации на вещите лица се съдържат конкретни данни по отделните секции в раздела на таблицата и в обяснителната записка по СИК, представляващи приложение към експертизата. Тази проверка не се извърши не само поради обективни трудности, но и в резултат на преценката, че тя не е необходима за изясняване на делото - вж. по-долу при обсъждането и преценката на събраните доказателства.

Относно третия от поставените в задачата въпроси на експертизата, отнасящ се до съответствието на броя на гласувалите лица по основния избирателен списък и дописаните в изборния ден в него според установените подписи с посочения в протоколите на всяка една секция общ брой на гласували, както и дали лицата по основния избирателен списък действително са участвали в гласуването или това са само тези, които са допълнително вписани, вещите лица правят следните констатации в заключението си: при съпоставката на списъци и протоколи те установяват, че разминаването в броя на гласувалите по протокол на СИК и по избирателен списък е в порядъка на един до пет гласа, което може да се дължи и на фактическа грешка. Изборните книжа не са били надлежно оформени - допълнителните списъци не са подписвани от СИК с изключение на няколко секции - №№ 324600112, 324600123, 324600124,

324600125, 324600126, 324600201, 324600208 като липсват основни списъци за секции Ms 324600190 и 324600215.

Според заключението от посочените в основния списък избиратели не са гласували изобщо в избирателни секции №№ 324600214, 324600213, 324600212, 324600201, 324600174, 324600173, 324600146, 324600143, 324600140, 324600137, 324600136, 324600133, 324600130, 324600129, 324600127, 324600123, 324600113. В някои от секциите са гласували само по няколко избиратели от основния списък, което е отразено подробно в таблицата и обяснителната записка по СИК, приложени към заключението на експертизата. При преброяване на подписите на гласувалите избиратели в допълнителните списъци вещите лица са констатирани, че тези списъци са изписани четливо, със спокоен и равномерен почерк, за което е било необходимо значително допълнително време.

По четвъртия поставен със задачата на експертизата въпрос, който се отнася до възможността в избирателни секции, в които е отчетено гласуване на повече от 1000 избиратели в изборния ден, вещите лица са направили изчислението си на базата на технологичното време, необходимо за гласуване на един избирател при съобразяване изискванията на чл.85 - 87 ЗИНП и Методическите указания на ЦИК - 2009. Експериментално, чрез разиграване на ситуация на гласуване, е определено минималното време от около 50 секунди, за което един избирател може да подаде гласа си в избирателната секция, от което е изключен престоят в кабината за гласуване. При продължителност на изборния ден от 13 часа - от 6.00 часа до 19.00 часа и липса на данни от проверените секции, че е допуснато откриване на секция с един час по-рано с разрешение на ЦИК - 2009 г. експертизата приема, че технически са могли да гласуват 936 избиратели в една секция. При тези данни в секциите, в които са гласували по - голям брой избиратели, те не са могли реално да упражнят правото си на глас, а това според извършената

проверка са 30 секции, посочени в таблицата и обяснителната записка към заключението.

Въз основа на възлагане от ЦИК и в съответствие със законоустановеното ѝ задължение по чл.23, ал.1, т.19 ЗИНП Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване" /ГД „ГРАО"/ към Министерството на регионалното развитие и благоустройството /МРРБ/ е извършила проверка на избирателните списъци от страната и чужбина за лица, гласували повече от един път. В тази връзка е направена констатацията, че броят на гласувалите повече от един път избиратели - български граждани за проведените на 5.7.2009 г. парламентарни избори е общо 174, а за Република Турция този брой е 79. Със същата проверка са установени гласувалите лица без избирателни права: ненавършили 18 г.- 33, поставени под запрещение -26, изтърпяващи наказание лишаване от свобода - 6, лица, които не притежават българско гражданство - 148.

Поради необходимостта от допълнително фактическо изясняване на делото Съдът с определение от 27.1.2010 г. постави допълнителна задача на експертизата, мотивирана от обстоятелството, че в заключението си вещите лица констатират, че всички списъци с допълнително вписани в изборния ден лица с изключение на няколко избирателни секции, не са били подписани от председателя и секретаря на СИК. Задачата на експертизата е ограничена само до тези избирателни секции, в които няма гласували избиратели по основния списък, няма върнат в ЦИК секционен протокол или липсва първа страница от върнатия в ЦИК такъв. В тези хипотези е възможно да се идентифицира по проверяваните секции броят на подадените гласове за отделните политически субекти, участвали в изборния процес. В такъв случай, ако се приеме, че избирателният списък с допълнително вписаните избиратели в изборния ден поради неподписването му от председателя и секретаря на СИК няма удостоверителното значение на свидетелстващ официален документ за

проведеното гласуване, може да се определи нова база на подадените действителни гласове, съобразно която да се преизчислят мандатите, получени от всяка от парламентарно представените партии и коалиции.

В изпълнение на възложената им задача вещите лица в допълнителното си заключение след проверка на изборителните списъци с допълнително вписани в изборния ден лица по секции №№ 324600113, 324600115, 324600127, 324600129, 324600130, 324600133, 324600136, 324600137, 324600138, 324600140, 324600143, 324600146, 324600169, 324600173, 324600174, 324600190, 324600192, 324600211, 324600212, 324600213, 324600214, 324600215, 324600232 констатира, че общият брой на действителни гласове, разпределени по партии и коалиции, подадени в проверяваните секции, е следния: за РЗС -12 гласа, за ПП „Лидер“- 5 гласа, за ГЕРБ - 58 гласа, за ДПС - 18140 гласа, за Атака - 26 гласа , за Коалиция за България /КБ/ - 30 гласа, СПС „Защита“ - 4 гласа, за НДСВ - 23 гласа, за „Българска лява коалиция“- 9 гласа, за ПЛАМ - 2 гласа, за ПП „Зелените“- 4 гласа, за „Социалдемократи“ - 8 гласа, за ПП "Другата България"- 3 гласа, за ОБП -3 гласа, за ПП „НДСО“- 1 глас, за БНС - НД - 5 гласа, за „ Синята коалиция“ - 14 гласа, за „Родината - ДГИ - НИ“ - 1 глас. В съдебно заседание на 9.2.2010 г. вещите лица направиха корекция на заключението си, приета от Съда, само относно броя на действителните гласове, подадени за КБ в проверяваните от експертната изборителни секции - вместо 30 този брой е 33 гласа. Общият брой на тези гласове в проверяваните изборителни секции с поправката е 18351.

С определение от 9.2.2010 г. Конституционният съд възложи на ЦИК, като съобрази допълнителното заключение на експертната, след като намали общия брой на подадените действителни гласове за отделните участници в изборния процес с посочения от вещите лица относно проверяваните от тях изборителни секции от гласуването в Република Турция /стр.8 и стр.9 от писменото заключение заедно с посочената по-горе поправка/, да извърши на базата на новото разпределение на

действителните гласове по партии и коалиции преизчисляване на изборния резултат съгласно Методиката, приета от ЦИК. Следва ЦИК да посочи дали ще настъпят промени в персоналния състав на 41-ото Народно събрание и кои конкретни лица, избрани за народни представители, ще отпаднат от този състав.

Със становище от 9.2.2010 г, парламентарната група на ДПС в 41-ото Народно събрание прави възражения срещу изборния методологически подход за изясняване на делото с назначаването на допълнителна експертиза, които може да се резюмират в следното:

Изборните резултати при пропорционалната система се определят на база на секционните протоколи във всички избирателни секции в страната и чужбина, и е недопустимо да се касират изборите в отделни секции. Документите, въз основа на които се определят тези резултати, са протоколите на СИК и РИК, а не избирателните списъци. При гласуването в чужбина законът не използва понятието „допълнителен избирателен списък“, а списъкът е само един, редът за изготвянето на който е определен в чл.37 ЗИНП. Този ред не предвижда подписването му от председателя и секретаря на СИК. Неподписването на избирателния списък на гласувалите в чужбина не фигурира между основанията за недействителност на подадените гласове. Поради това евентуалното обявяване на вота на част от гласувалите в Турция български граждани за незаконен на това основание, би означавало те и техните избраници да бъдат лишени от конституционното им право да избират и да бъдат избирани по причини извън тяхното поведение - наличие на евентуални административни нарушения, допуснати от длъжностните лица, отговорни за изборния процес.

Поради това, че по допустимостта на искането Конституционният съд според чл.25, ал.2 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд /ПОДКС/ може да се произнесе във всяка фаза на

процеса, той трябва да обсъди възраженията в тази насока, изтъкнати в становището на парламентарната група на ДПС от 18.9.2009 г.

По първото от тях е взето отношение с определението по допускане за разглеждане по същество на искането за оспорване избора на народни представители от тази политическа партия, като е прието, че то е допустимо, тъй като е направено от легитимен субект на инициатива да предизвика конституционно производство в съответствие и с чл.112 ЗИМП, към който препраща чл.66 от Конституцията относно реда за оспорване избора на народните представители.

Второто възражение, отнасящо се до компетентността на Конституционния съд, която според него не включва възможността за отнемане на статуса на народни представители на избраните кандидати, когато те са положили клетва и встъпили в длъжност като такива, извън хипотезите на неизбираемост и несъвместимост, е неоснователно. Правомощието по чл.149, ал.1, т.7 от Конституцията е различно от това по чл.72, ал.1, т.3 от нея, тъй като първото се отнася до установяване незаконността на избора на народен представител и неговото касиране независимо от това, дали той е встъпил или не е встъпил в длъжност при постановяване на решението на съда - чл.66 от Конституцията във връзка с чл.112 ЗИМП, а във втория - до законен избор, при който са налице пречки за избирането на народния представител или съвместяването на дейността му като такъв с друга държавна служба или дейност - чл.65, ал.1 и чл.68, ал.1 от Конституцията. В подкрепа на това разбиране е постановеното Решение № 8 от 7.10.2009 г. по к.д. № 9/2009 г., с което бе касиран изборът на двама народни представители, избрани по пропорционалната избирателна система, след тяхното встъпване в длъжност с полагане на клетва.

Третото възражение относно допустимостта на искането, което визираще необосноваността на твърдяната в него незаконност на избора на определени народни представители, без да бъде установена пряка връзка между гласуването в Република Турция и техния избор в многомандатни

избирателни райони в страната, ще бъде обсъдено по-долу при преценката основателността на искането, тъй като е относимо към неговото разглеждане по същество.

Това възражение поставя обаче въпроса за границите, които определят предмета на конституционното производство, по който Конституционния съд дължи произнасяне. Разбира се, този предмет се определя от основанието и петитума на искането за обявяване незаконност на избора на конкретно определени народни представители поради изборни нарушения, извършени при гласуването в Република Турция, в какъвто смисъл е и постановеното определение за допускане на разглеждането му по същество. Затова Конституционният съд дължи произнасяне в пределите на така определения предмет, лимитиран от петитума на искането. При действащата пропорционална избирателна система обаче поради това, че изборните резултати, изразяващи се в разпределение на мандатите по участници в изборния процес, се определят на национално равнище, а не по избирателни райони, в които е проведено гласуване по кандидатски листи /това се отнася и до гласуването в чужбина, при което подадените гласове не се прибавят към даден избирателен район и се гласува само за партии и коалиции, а не за техните кандидати/, не е възможно предварително да се посочи от вносителя на искането, при определени констатации за незаконност на изборите, какви промени ще настъпят в персоналия състав на Народното събрание. Поради това в тази хипотеза петитумът на искането по чл.149, ал.1, т.7 от Конституцията, който лимитира предмета на конституционното производство по настоящото дело, трябва да се разбира като относим само към установяване на закононарушения при провеждане на гласуването в 123 избирателни секции, образувани в Република Турция. Той не обвързва обаче Съда с установяване на незаконността на избора на конкретно посочените в него народни представители. Според чл.149, ал.1, т.7 от Конституцията произнасяне се дължи от него и по въпроса, кои от

народните представители ще отпаднат поради промяната на изборните резултати. Ако искането бъде уважено, при констатация на закононарушения в изборния процес с решението си Конституционният съд ще касира избора на конкретни народни представители, макар че те може персонално да не съвпадат с оспорените в искането лица. С решението си той ще укаже на ЦИК в качеството му на орган, който обявява изборните резултати, да определи съобразно приетата от нея методика, с кои кандидати за народни представители да бъдат заменени тези, чийто избор е обявен за незаконен.

За да се осъществи контролът на Конституционния съд с посочените последици, е необходимо да се установи не само наличието на изборни нарушения, но и тяхната връзка с получените мандати, оспорени като незаконни от вносителя на искането. Това означава не само констатацията за опорочаване вота на избирателите, засегнат от тези нарушения и съответно изключването на техните гласове от общия брой подадени действителни гласове, а и установяване на разпределението на останалите такива по партии и коалиции, за да може да се извърши преизчисляване на мандатите на парламентарно представените политически сили.

При действащата пропорционална избирателна система касиране на оспорен избор на народен представител може да се осъществи, ако се констатира погрешно преброяване или отчитане на действителните гласове, подадени за политическата партия или коалиция, която го е издигнала. В резултат на извършената корекция се определя точното число на тези гласове, с което се променя съотношението с подадените действителни гласове за останалите политически субекти, участници в изборния процес, база за преизчисляване и преразпределение на мандатите на избраните народни представители на национално равнище.

Съобразно посочените по-горе методологически предпоставки следва да се подходи и при разрешаването на настоящия казус, при който оспорването на избора на народни представители се свързва с допуснати

при гласуването в Република Турция закононарушения. При преценката на основателността на искането за касиране на този избор е необходимо да се установи, от една страна наличието на връзка между изборни нарушения и опорочаване на вота на избирателите, а от друга, как последното се отразява на подадените за всяка парламентарно представена партия или коалиция действителни гласове, т.е. как те се разпределят по нов начин между политическите субекти, като съответно обуславят ново разпределение на мандати между тях. В тази връзка при обсъждане на първоначалното заключение на експертизата се налага общата констатация, че ако за първото, с изключение на данните за двойно гласуване, съществува само хипотетична, но не и доказана връзка между нарушения и опорочаване на вота, то за второто изобщо липсват данни, тъй като не може да се установи за коя политическа сила са подадени невалидните гласове поради тайната на вота, т.е. коя от тях се е възползвала от изборните нарушения и съответно какъв е броят на действителните гласове, получени от всяка една от тях.

Установеното от експертизата по първата от поставените ѝ задачи не подкрепя твърдението на вносителя на искането за опорочаване на изборния резултат, тъй като чл.41, ал.8, т.3 ЗИМП дава право на свободна преценка на ръководителите на дипломатическите и консулски представители на Република България да решават по целесъобразност образуването на избирателни секции в отделните населени места в чужбина.

Проверката на валидността на документите за самоличност от МВР, която бе възложена с втората задача на експертизата, не е изпълнена поради изтъкнатите по-горе причини - обема на проверката и ограничената възможност да се извърши в разумен срок. Независимо от това, с оглед отбелязването на ЕГН в избирателния списък при гласуването, както и документа за самоличност на избирателя - лична карта или задграничен паспорт, макар и без посочването на техния номер,

такава проверка според вещите лица е възможна, но е ирелевантна за изхода на делото. При положение, че личните карти към момента на гласуването с оглед неизтеклия десетгодишен срок от тяхното издаване, следва да се приемат за валидни документи за самоличност, проверка, която евентуално би засегнала други документи, използвани за легитимиране на избирателя, не би могла дори при констатация за невалидност да бъде основание за касиране на изборите, тъй като по този начин не може да се установи промяната в разпределението на действителните гласове, подадени за парламентарно представените партии и коалиции.

При съпоставката между избирателните списъци и протоколите на СИК в изпълнение на третата от поставените ѝ задачи, експертизата е констатирала, че в 17 секции избиратели от основния списък изобщо не са гласували, а са гласували само тези от допълнително вписаните в изборния ден, като в много други секции са били подадени няколко гласа от основния списък, а големият брой гласували избиратели са от дописаните. Другата съществена констатация е, че при преброяване подписите на последните експертизата е установила, че техните списъци са изписани четливо, с равномерен и спокоен почерк, въпреки трудността това да стане при дописването на избиратели в изборния ден поради напрежението и големия им брой. Съмненията за предварително изготвяне на посочените списъци, породени и от слабото участие на избирателите от основния списък (послужил едва ли не само за да се открие отделна изборна секция), при липса на гаранции за ефективен контрол от страна на изборната администрация, прави само хипотетично за наличието на изборни нарушения, които опорочават действителността на подадените гласове.

Установеното от експертизата несъответствие между продължителността на изборния ден и броя на гласувалите над 1000 избиратели в 30 избирателни секции само по себе си също не означава, че

вотът на тези избиратели е опорочен. Обстоятелството, че според експертизата при експерименталното възпроизвеждане на гласуването на един избирател, което включва отделните действия на гласуващия и комисията, за да се изчисли необходимото време за тяхното извършване и съизмерването на това време с продължителността на изборния ден, максималният брой гласували е под 1000, а именно 936 избиратели, не доказва при липса на конкретни констатации за извършени изборни нарушения, че в тези секции не са подадени валидни гласове. Дори да се приеме, че подадените гласове над 936 в секциите, където избирателната активност е надвишавала 1000 подадени гласа са невалидни, тази констатация не е достатъчна, за да обуслови касиране на оспорените мандати на избраните народни представители. Макар, че при гласуването в Република Турция преобладават гласовете, получени от ДПС, такива има подадени и за другите парламентарно представени партии и коалиции, което при тайната на вота изключва установяване на новото им разпределение между тях и съответно възможност за преизчисляване на получените мандати от партиите и коалициите по пропорционалната избирателна система.

С оглед изложеното искането на главния прокурор, подадено до Конституционния съд по реда на чл.150, ал.1 от Конституцията във връзка с чл.112 ЗИНП, с което се оспорва законността на избора на народните представители от ДПС - Хасан Илияз Хаджихасан - МИР Велико Търново, Искра Димитрова Михайлова - Коларова - МИР Пазарджик, Тунджай Османов Наимов - МИР Пловдив окръг, Бюрхан Илиязов Абазов - МИР Русе, Елин Елинов Андреев - МИР Смолян, Емил Кирилов Иванов - МИР София област, Лютви Ахмед Местан - МИР Стара Загора като неоснователно следва да се отхвърли. За пълнота следва да се отбележи, че Бюрхан Абазов, избран в МИР Русе отпадна от състава на 41-ото Народно събрание с постановяване на решението на Конституционния съд по к.д. №

9/2010 г., като бе заменен с решение на ЦИК с друг народен представител, издигнат от ДПС в МИР Добрич - Рушен Риза.

Въз основа на заключението на допълнителната експертиза, която при констатация на изборни нарушения в проверените от нея изборителни секции дава възможност да се изчисли по партии и коалиции броят на подадените за тях действителни гласове в тези секции, които следва да се приспадат от общата сума на всички подадени за тях, може да се определи новата базата за изчисляване на мандатите по пропорционалната изборителна система, които получава всеки от парламентарно представените политически субекти. Общият брой на тези гласове от проверяваните секции в Република Турция, с които трябва да се намалят подадените за отделните партии и коалиции, е 18351. Те се разпределят по отделните участници в изборния процес както следва: за РЗС - 12 гласа, за ПП „Лидер“- 5 гласа, за ГЕРБ - 58 гласа, за ДПС - 18140 гласа, за Атака - 26 гласа, за КБ - 33 гласа, за СПС „Защита“- 4 гласа, за НДСВ - 23 гласа, за „Българска лява коалиция“- 9 гласа, за ПЛАМ - 2 гласа, за ПП „Зелените" - 4 гласа, за „Социалдемократи" - 8 гласа, за ПП „Другата България“- 3 гласа, за ОБП - 3 гласа, за ПП "НДСО" - 1 глас, за БНС - НД - 5 гласа, за „Синята коалиция" - 14 гласа, за „Родината - ДГИ - НИ" - 1 глас.

Тези гласове като отразени в изборителните списъци на допълнително вписани в изборния ден лица, които не притежават доказателствената сила на свидетелстващи документи, не трябва да участват в базата за изчисляване на мандатите, разпределени между парламентарно представените партии и коалиции. Техният брой може да бъде идентифициран поради това, че тайната на вота не е пречка за неговото установяване. Този резултат може да се постигне, защото проверката е ограничена само до 23 изборителни секции, в които списъкът на допълнително вписаните изборители в деня на изборите не е подписан, макар че само 7 от останалите 100 секции са редовни в това отношение. В

тази насока е съобразено, че в проверяваните секции по основния списък няма подадени гласове, липсва секционен протокол или първа страница от такъв протокол, което създава възможност не само да се изключат гласовете, подадени от допълнително вписаните избиратели, но и да се установи тяхното разпределение по участници в изборния процес. При липса на гласували по основния списък, т.е. от тези подали заявление за гласуване в чужбина или липса на първичния документ, който доказва това гласуване - секционен протокол или първа страница от него, не съществува пречката да се установи как се разпределят по партии и коалиции подадените действителни гласове. Това е така, защото проверката засяга само гласувалите от списъка на вписаните в изборния ден избиратели, който няма качеството на валиден документ и след изключването им позволява да се определи нова база на разпределение на действителните гласове по партии и коалиции.

Възраженията срещу констатациите на допълнителната експертиза и правните изводи от нейното заключение, заявени в становището на парламентарната група на ДПС от 9.2.2010 г., са неоснователни.

Погрешно се поддържа в него, че поради характера на избора по пропорционалната избирателна система не е допустимо да се касират избори в отделни секции. Обратното е вярно, защото при невъзможност да се определи поради тайната на вота броят на подадените действителни гласове, които трябва да се изключат от базата за изчисляване на мандатите по участници в изборния процес, както е в случая, това може да се направи за цели избирателни секции, в които гласуването е само по списъка на допълнително вписаните избиратели в деня на изборите. Поради тази причина не са проверявани и съответно не са изключени от разпределението на действителните гласове по партии и коалиции и тези във всички 116 избирателни секции, в които списъкът на допълнително вписаните в изборния ден избиратели не е бил подписан, а извършената проверка от експертизата е ограничена само до 23 избирателни секции. По

този начин е постигната максимална сигурност при отчитането и съответно преизчисляване на броя на действителните гласове в оспорените секции.

Според ЗИНП при гласуването в чужбина не се използва понятието „допълнителен избирателен списък“, а списъкът е само един, който се състои от две части. Първата част представлява основния списък, в който са вписани избирателите, подали заявление до посолството или консулската служба на Република България в съответната чужда държава, с което са изразили желание да гласуват в населеното място по пребиваването си в чужбина и втора част, включваща допълнително вписаните избиратели в деня на изборите. Докато първата част според проверката, извършена от експертизата /вж. заключението и обясненията на вещите лица в заседанието на 9.2.2010 г./, е била подписана от ръководителя на българската дипломатическа или консулска служба в Република Турция, втората част не е подписана от председателя и секретаря на СИК, с изключение на 7 секции, като избирателите, вписани в нея, са отразени като следващи или не следващи номерацията на тези по основния списък. В този си вид тя няма качеството на официален документ, тъй като при липса на подпис от посочените длъжностни лица същата не удостоверява, че определени действия са се осъществили пред СИК, а именно, че отразените в нея допълнително вписани в изборния ден лица, са упражнили правото си на глас.

Независимо че в чл.37 ЗИНП не е предвидено изрично изискване за такова подписване, то е саморазбиращ се реквизит на един официален документ. Това изискване е предвидено в Приложение №1 на утвърдените с Указ № 114 от 7 май 2009 г. на президента на републиката, образци на изборни книжа за произвеждане на парламентарните избори на 5.7.2009 г. /ДВ, бр.34/8 май 2009 г./. Поради това изискването за подписване на списъка на допълнително вписаните в изборния ден лица, представлява неразделна част от изборния закон, което трябва да бъде спазено от

ръководството на СИК за валидността на този списък като официален документ.

Неподписването на избирателните списъци на дописаните в изборния ден лица, гласували в чужбина, няма отношение към действителността на подадените от тях гласове. Тяхното изключване от броя на действителните гласове се определя не от опорочаване на вота поради невъзможност да се идентифицира изразената воля на избирателя при редовно проведено гласуване или при гласуване с бюлетина не по установения образец - чл.97 ЗИНИ, а поради това, че избирателният списък на допълнително вписаните лица в изборния ден няма доказателствена сила за факта на проведеното гласуване в избирателната секция от тези лица.

Макар че документът, въз основа на който се определят изборните резултати, е протокола на СИК, той включва като задължителен реквизит на своето съдържание броя на избирателите по основен списък и допълнително вписаните в изборния ден - вж. Приложение № 51 от утвърдените образци на изборни книжа /ДВ, бр.34/8 май 2009 г./. Поради това опорочаването на валидността на избирателния списък се отразява и на тази на протокола на СИК, което рефлектира върху базата за изчисляване на изборните резултати.

Във връзка с възложената от Конституционния съд задача с определението от 09.02.2010 г. ЦИК изиска от преброителя „Информационно обслужване“ АД да извърши съответните изчисления съгласно Методиката за определяне на резултатите от гласуването /ДВ, бр. 34/8 май 2009 г. и бр. 38/22 май с.г./. Въз основа на писмо вх. № 16/12.02.2010 г. на „Информационно обслужване“ АД с Решение № НС-255/15.2.2010 г. на ЦИК, тя извърши преизчисляване на изборните резултати на парламентарно представените политически партии според Методиката за тяхното определяне, приета от нея. В резултат на това преизчисляване настъпват промени в персоналия състав на 41-ото

Народно събрание, като от него отпадат следните народни представители: в 7 МИР - Мариана Иванова Даракчиева, издигната от „Синята коалиция“, в 8 МИР - Рушен Мехмед Риза, издигнат от ДПС и в 23 МИР София - Атанас Марков Семов, издигнат от РЗС. На този резултат не се отразяват корекциите, които според писмото на „Информационно обслужване“ АД следва да се направят при сумирането на действителните гласове, подадени в проверяваните изборителни секции - за НДСВ вместо 23, тези гласове са 24, а за Българска лява коалиция това са 10 вместо 9 действителни гласа, както и при установените несъответствия между протокол-грамите и първичните секционни протоколи, които се изразяват в подадени по един действителен глас за „Синята коалиция“ и за „Родината ДГИ-НЛ“ в секция № 324600113 и за НДСВ в секция № 324600115 - 3 действителни гласа, неотчетени от допълнителната експертиза в заключението ѝ. Поради това общият брой на гласовете, които следва да се изключат при преизчисляване на новото разпределение на мандати между парламентарно представените партии и коалиции, е 18358 вместо 18351, като за НДСВ това са 27 вместо 23 действителни гласа, за Българска лява коалиция 10 вместо 9 гласа, за „Синята коалиция“ - 15 вместо 14 гласа, за „Родината ДГИ - НЛ“ 2 вместо 1 глас.

С оглед изложеното следва да се касира изборът на народните представители Мариана Иванова Даракчиева в 7 МИР Габрово, Рушен Мехмед Риза в 8 МИР Добрич и Атанас Марков Семов в 23 МИР София като искането на главния прокурор се отхвърли в останалата му част като неоснователно.

Поради това на основание чл.149, ал.1, т.7 от Конституцията и чл.22, ал.1 ЗКС Конституционният съд

РЕШИ:

Обявява за незаконен избора на следните народни представители, избрани по пропорционалната изборителна система в изборите за 41-ото народно събрание на 5.7.2009 г.: Мариана Иванова Даракчиева от

кандидатската листа на „Синята коалиция“ в 7 МИР Габрово, Рушен Мехмед Риза от кандидатската листа на Движението за права и свободи в 8 МИР Добрич и Атанас Марков Семов от кандидатската листа на Ред, Законност и Справедливост в 23 МИР София поради незаконосъобразност на проведените избори в 23 избирателни секции в Република Турция, в които са подадени 18358 действителни гласа, които трябва да бъдат изключени от базата на разпределение на гласовете, въз основа на която се определят изборните резултати.

Възлага на Централната избирателна комисия за избиране на народни представители да определи изборния резултат на основата на настоящото решение на Конституционния съд във връзка с Решение № НС-255 от 15.02.2010 г. на ЦИК, след като намали по партии и коалиции подадените за тях действителни гласове с тези в посочените 23 избирателните секции в Република Турция както следва: за РЗС с 12 гласа, за ПП" ЛИДЕР" с 5 гласа, за ГЕРБ с 58 гласа, за ДПС с 18140 гласа, за Атака с 26 гласа, за КБ с 33 гласа, за СПС „Защита“ с 4 гласа, за НДСВ с 27 гласа, за „Българска лява коалиция“ с 10 гласа, за ПЛАМ с 2 гласа, за ПП "Зелените" с 4 гласа, за „Социалдемократи“ с 8 гласа, за ПП „Другата България“ с 3 гласа, за ОБП с 3 гласа, за ПП" НДСО" с 1 глас, за БНС - НД с 5 гласа, за „Синята коалиция“ с 15 гласа, за „Родината - ДГИ -НИ" с 2 гласа.

Отхвърля искането на главния прокурор по сезиране от Яне Георгиев Янев, политически лидер на политическа партия „Ред, Законност и Справедливост“ и кандидатите за народни представители от същата политическа партия - Красимир Дончев Каракачанов, Борис Янков Ячев и Бойко Иванов Ватев, с което се оспорва законността на избора на следните народни представители от ДПС, избрани по пропорционалната избирателна система в 41-ото Народно събрание: Хасан Илияз Хаджихасан - 04 МИР Велико Търново, Искра Димитрова Михайлова - Коларова - 13 МИР Пазарджик, Тунджай Османов Наимов - 17 МИР Пловдив окръг,

Бурхан Илиязов Абазов¹⁹ МИР Русе, Елин Елинов Андреев²² МИР Смолян, Емил Кирилов Иванов¹⁶ МИР София област, Лютви Ахмед Местан²⁷ МИР Стара Загора.

На основание чл.14, ал.4 от Закона за Конституционния съд решението влиза в сила от датата на постановяването му.

На основание чл.22, ал.5 от Закона за Конституционния съд решението да се изпрати на Народнѓ събрание, Централнѓ избирателна комисия, главния прокурор, Яне Георгиев Янев, Красимир Дончев Каракачанов, Борис Ящѓов Ячев и Бойко Иванов Ватев.

Председател:

^ИлѓЯи Ганчев